

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 8 . 5 . 1973 - Sayı : 14529)

No.
1711

Kabul tarihi
30 . 4 . 1973

MADDE 1. — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 8, 9, 176, 288, 289, 290, 409, 427, 438, 440 ve 507 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 8. — Sulh mahkemesi ;

I - iflâs dâvaları ile vakfa ilişkin dâvalar hariç olmak üzere, mamelek hukukundan doğan, değer veya miktarı beş bin lirayı geçmeyen dâvaları,

II - Dâva konusu olan şeyin değerine bakılmaksızın :

1. icra ve iflâs Kanununun 10 ncu babında yer alan 269 ve 272 nci ve sonraki maddeleri hükmüleri hariç olmak üzere, kira sözleşmesine dayanan her türlü tahliye, akdin feshi yahut tespit dâvaları, bu dâvalarla birlikte ağılmış kira alacağı ve tazminat dâvaları ve bunlara karşılık olarak ağılan dâvaları,

2. Taşınır ve taşınmaz mal veya hakkın paylaştırılmasına ve şuyunun giderilmesine ait dâvaları,

3. Taşınır ve taşınmaz mallarda yalnız zilyedliğin korunması ile ilgili dâvaları,

4. Boşanma veya ayrılık dâvası ağılmamış ise, Türk Kanunu Medenisinin 161, 162 nci maddelerinde yazılı tedbirleri ve bunların değiştirilmesi veya kaldırılması isteklerini,

5. Türk Kanunu Medenisinin 163 ncü maddesinde yazılı tedbirleri ve bunların değiştirilmesi veya kaldırılması isteklerini, 315 nci maddesine dayanan istekleri, aynı kanunun 95, 159, 173, 261, 271, 311 ilâ 314 ncü maddeleri ile Borçlar Kanununun 91, 92 nci maddelerinde mahkeme veya hâkime verilen işleri,

6. Evlenmeye ve evlât edinmeye izin verilmesi isteklerini,

7. Mirasçılık belgesi verilmesi hakkındaki isteklerle, bu belgenin değiştirilmesi veya iptali dâvalarını,

III - Bu ve diğer kanunların sulh mahkemesi veya hâkimlerini görevlendirdiği dâva ve işleri,
Görür.

Madde 9. — Her dâva, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, ağıldığı tarihte dâvalının Türk Kanunu Medenisi gereğince ikâmetgâhı sayılan yer mahkemesinde görülür. Dâvalının ikâmetgâhı belli değilse, dâvaya Türkiye'de son defa oturduğu yer mahkemesinde bakılır.

Dâvalı birden fazla ise, dâva bunlardan birinin ikâmetgâhı mahkemesinde ağılır. şu kadar ki, kanunda dâva sebebine göre dâvaların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belli edilmiş ise, dâvaya o mahkemede bakılır. Ancak dâvanın, sırf dâvalılardan birini kendi mahkemesinden başka bir mahkemeye getirmek amacıyla ağıldığı belirtiler veya başka delillerle anlaşılırsa mahkeme onun hakkındaki dâvayı ayırarak yetkisizlik kararı verir.

Boşanma veya ayrılık dâvalarında yetkili mahkeme, dâvacının ikâmetgâhı veya eşlerin dâvadan evvel son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.

Madde 176. — Adli aravermede ancak aşağıdaki dâva ve işler görülür :

1. ihtiyatî tedbir, ihtiyatî haciz ve delillerin tespiti, deniz raporlarının alınması ve dispeççi tâyini istekleri ve bunlara karşı yapılacak itirazlar hakkında karar verilmesi,

2. Aravermede yapılmasına karar verilen keşifler,

3. Her çeşit nafaka dâvaları,

4. Velâyet ve vesayet işlerine ait dâvalar,

5. Nüfus dâvaları,
6. Hizmet âkdinden doğan dâvalar,
7. Kıymetli evrakın kaybindan doğan iptal dâvaları,
8. Tahkim babındaki hükümlere göre mahkemenin görevine giren anlaşmazlık ve işler,
9. İflâs ve konkordatoya ait dâvalar,
10. Kanunların sulh mahkemesini veya hâkimini görevlendirdiği dâva ve işler,
11. Kanunlarda ivedi olduğu veya adli aravermede de bakılabileceği belirtilen veya basit yargılama usulüne bağlı tutulan başka dâva ve işler,
12. Mahkemece taraflardan birinin isteği üzerine ivedi görülmesine karar verilen dâva ve işler, Tarafların uyuşması halinde veya dâva bir tarafın gıyabında görülmekte ise hazır olan tarafın isteği üzerine, yukarıdaki iş ve dâvalara bakılması adli aravermeden sonraya bırakılabilir.

Adli araverme süresi içinde, yukarıdaki fıkralarda gösterilenler dışında kalan dâva ve işlerle ilgili olarak verilen dâva, karşılık dâva ve temyiz dilekçeleri ile bunlara karşı verilen cevap dilekçelerinin ve dosyası işlemde kaldırılan dâvaları yenileme dilekçelerinin alınması, ilâm verilmesi, her türlü tebligat, dosyanın başka bir mahkemeye veya Yargıtaya gönderilmesi işlemleri de yapılır.

7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri saklıdır.

Bu madde hükümleri Yargıtay incelemelerinde de uygulanır.

Madde 288. — Bir hakkın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, ikrarı ve itfası amacıyla yapılan hukukî işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri beş yüz lirayı geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir.

Bu hukukî işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma (ibra) gibi herhangi bir sebeple beş yüz liradan aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz.

Madde 289. — 288 nci madde uyarınca senetle ispatı gereken hususlarda yukarıdaki hükümler hatırlatılarak karşı tarafın açık muvafakati halinde tanık dinlenebilir.

Madde 290. — Senede bağlı olan her çeşit iddiaya karşı defi olarak ileri sürülen ve senedin hükmü ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukukî işlemler beş yüz liradan az bir miktara aid olsa bile tanıkla ispat olunamaz.

Madde 409. — Oturuma çağırılmış olan taraflardan hiçbiri gelmediği veya gelip de dâvayı takibetmeyeceklerini bildirdikleri takdirde dâva yenileninceye kadar dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilir.

Oturum gününün belli edilmesi için tarafların başvurması gereken hallerde, gün tespit ettirilmemiş ise, son işlem tarihinden başlayarak bir ay geçmekle birinci fıkra hükmü uygulanır.

Yukarıki fıkralar hükmü gereğince dosyası işlemde kaldırılmış olan dâva, işlemde kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde taraflardan birinin dilekçe ile başvurması üzerine yenilenebilir. Yargılama gıyabında yürüyen tarafın da buna hakkı vardır. Yenileme dilekçesi, oturum gün, saat ve yerini bildiren çağrı kâğıdı ile birlikte taraflara tebliğ olunur.

Dâva, dosyanın işlemde kaldırıldığı tarihten başlayarak üç ay geçtikten sonra yenilenirse yeniden harç alınır; bu harç yenileyen tarafından ödenir ve karşı tarafa yüklenemez. Bu şekilde harç verilerek yenilenen dâva, yeni bir dâva sayılmaz.

İşlemde kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde yenilenmeyen dâvalar açılmamış sayılır ve mahkemece bu hususta kendiliğinden karar verilerek kayıt kapatılır.

Birinci ve ikinci fıkralar gereğince işlemde kaldırılmasına karar verilmiş ve sonradan yenilenmiş olan dâva, ilk yenilemeden sonra üç defadan fazla taksipsiz bırakılamaz. Aksi halde beşinci fıkra hükmü uygulanır.

Madde 427. — Mahkemelerden verilen hükümlere karşı temyiz yoluna başvurulabilir. Dâvada haklı çıkmış olan taraf da hukukî yararı bulunmak şartıyla, hükmü temyiz edebilir.

Miktar veya değeri ikibin lirayı geçmeyen taşınır mal ve alacak dâvalarına ilişkin hükümler kesindir.

Kesin olarak verilen hükümlerle niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade eden ve Yargıtayca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan hükümler, Adalet Bakanlığının gösteceği lüzum üzerine Cumhuriyet Başsavcısı tarafından kanun yararına temyiz olunur.

Temyiz isteği Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, hüküm kanun yararına bozulur. Bu bozma hükmün hukukî sonuçlarını kaldırmaz.

Bozma kararının bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlıkça Resmî Gazetede yayımlanır.

Madde 438. — Yargıtay temyiz incelemesini dosya üzerinde yapar. Ancak tüzel kişiliğin feshine veya genel kurul kararlarının iptaline, evlenmenin butlanına veya feshine, boşanma veya ayrılığa, velâyete, nesebe ve kısıtlamaya ilişkin dâvalarla miktar veya değeri onbin lirayı aşan alacak ve ayın dâvalarında taraflardan biri temyiz dilekçesinde veya tamamlayıcı dilekçe yahut cevap dilekçesinde duruşma yapılmasını istemiş ise Yargıtayca bir gün belli edilerek taraflara usulen tebliğat yapılır. Tebliğ tarihi ile duruşma günü arasında en az onbeş gün bulunması gerekir; taraflar gelmişlerse bu süreye bakılmaz.

Görev ve yetkiye ait kararların incelenmesinde duruşma yapılmaz.

Yargıtay, birinci fıkra hükmü ile bağı olmaksızın bilgi almak üzere kendiliğinden de duruşma yapılmasına karar verebilir.

Duruşma günü belli edilen hallerde Yargıtay, tarafları veya gelen tarafı dinledikten sonra ve taraflardan hiçbiri gelmemiş ise dosya üzerinde inceleme yaparak kararını o gün tefhim eder.

Duruşma günü kararı verilemeyen işlerin en geç yirmi gün içinde karara bağlanması zorunludur.

Kanunda ivedi olduğu bildirilen dâva ve işlere ait Yargıtay incelemesi öncelikle yapılır.

Temyiz olunan hükmün, kanunun olaya uygulanmasında hata edilmiş olmasından dolayı bozulması gerektiği ve kanuna uymayan husus hakkında yeniden yargılama yapılmasına ihtiyaç duyulmadığı takdirde Yargıtay, hükmü değiştirerek ve düzelterek onayabilir.

Tarafların kimliklerine ait yanlışlıklarla yazı, hesap ve diğer açık ifade yanlışlıkları hakkında da bu hüküm uygulanır.

Hüküm sonucu, esas bakımından usul ve kanuna uygun olup da gösterilen gerekçe doğru görülmezse gerekçe değiştirilerek ve düzelterek hüküm onanır.

Madde 440. — I - Yargıtay kararlarına karşı tefhim veya tebliğden itibaren 15 gün içinde aşağıdaki sebeplerden dolayı karar düzeltilmesi istenebilir :

1. Temyiz dilekçesi ve kanunî süresi içinde verilmiş olmaları şartıyla, tamamlayıcı dilekçe ve karşı tarafın cevap dilekçelerinde ileri sürülüp hükme etkisi olan itirazların kısmen veya tamamen cevapsız bırakılmış olması,

2. Yargıtay kararında birbirine aykırı fıkralar bulunması,

3. Yargıtay incelemesi sırasında hükmün esasını etkileyen belgelerde bir hile veya sahteliğin ortaya çıkması,

4. Yargıtay kararının usul ve kanuna aykırı bulunması,

II - Yargıtay evvelce cevapsız bırakılan itirazları kendi görüşüne göre hükme etki yapacak nitelikte bulmazsa karar düzeltilmesi isteği üzerine vereceği kararda bu itirazları reddederken her biri hakkında gerekçe göstermek zorundadır.

III - Yargıtayın aşağıdaki kararları hakkında karar düzeltilmesi yoluna gidilemez :

1. 8 nci maddede gösterilen dâvalarla (II numaralı fıkrasının 7 numaralı bendindeki dâvalar hariç) miktar veya değeri onbin liradan az olan dâvalara ait hükümlerin onanması veya bozulmasına ilişkin kararlar,

2. Görev ve yetki ile hâkimin reddi, dâva veya karşılık dâvanın açılmamış sayılması hakkındaki kararlara ilişkin olanlarla merci belirtilmesi kararları,

3. Hakemlerin verdiği hükümlerin ve bu kanunun tahkim hükümlerine göre mahkemece verilecek kararların onanmasına veya bozulmasına ilişkin kararlar.

Madde 507. — Basit yargulama usulü, kanunlarda sayılanlardan başka aşağıdaki hallerde de uygulanır :

1. 176 nci maddenin üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz ve onuncu bentlerinde yazılı dâva ve işlerde,

2. Tarafları dinlemek veya dosya üzerinde karar vermek hususunda kanunun mahkemeye takdir hakkı tanıdığı işlerde tarafların dinlenmesine karar verilmiş olması halinde; şu kadar ki, kanunun başka bir yargulama usulü gösterdiği halier bunun dışındadır.

MADDE 2. — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa, 113 ncü maddesinden sonra aşağıda yazılı 113/A maddesi eklenmiştir :

Madde 113/A — İhtiyatî tedbir kararının uygulanması dolayısıyla verilen emre uymayan veya o yolda alınmış tedbire aykırı davranışta bulunan kimse, eylemi T. C. K. na göre daha ağır bir ceza-yı gerektirmediği takdirde, aidolduğu ceza mahkemesince bir aydan altı aya kadar hapisle cezalandırılır.

MADDE 3. — 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları hakkındaki Kanunun 10 ncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun bu kanunla değiştirilen hükümlerinin ancak kanun yürürlüğe girdikten sonra açılacak dâvalarda uygulanması mümkündür. Şu kadar ki, bu kanunla eklenen 113/A maddesi ile 176, 289 ve 507 nci maddelerde değişiklik yapan hükümler, kanunun yürürlüğünden önce mevcut dâva ve işlerde de uygulanır.

Kanun yürürlüğe girdiği tarihte mevcut dâvalar bakımından, 409 ncu madde hükmü, bu madde-deki süreler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay sonra işlemeye başlamak suretiyle uygulanır.

MADDE 4. — Bu kanun yayımı tarihinden 30 gün sonra yürürlüğe girer.

MADDE 5. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Millet Meclisi		Cumhuriyet Senatosu		Millet Meclisi	
Cilt	Birleşim Sayfa	Cilt	Birleşim Sayfa	Cilt	Birleşim Sayfa
27	146 363	8	22 116	34	59 3
31	32 350	9	31 573	36	94 575
32	42 324:333	32	625:650	37	101 16:17
	44 426:471				

I - Gereğçeli 781 ve 781'e 1 nei ek S. Sayılı basmayazılar Millet Meclisinin 42 ve 101 nei birleşimlerine, 220 S. Sayılı basmayazı Cumhuriyet Senatosunun 32 nei Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu kanunu; Millet Meclisi Adalet, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/717, 2/461, 470, 539